

Remissvar

Landsbygds-och infrastrukturdepartementet

Vårt diarienummer:
2024-04211

Ert diarienummer:
LI2024/01638

Datum:
2025-04-01

Yttrande avseende betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56)

Sammanfattning

Vinnova anser att primärproduktionen behöver ökad samverkan och flera typer av innovationer. Vi håller med om att samverkan mellan svenska innovationsresurser behöver stärkas och välkomnar utredarnas förslag om ytterligare insatser för forskning och innovation, men för att vi ska kunna ta ställning till det förstärkta uppdraget till Vinnova behöver innebörden konkretiseras. Vinnova anser att forskningsfinansierarna ska utgå från behov och utmaningar i systemet, men att även strategisk framsyn behövs för att möta Sveriges framtida utmaningar. Vinnova är positiv till förslaget om att utreda möjligheten att ta bort eller förenkla kravet på ny teknikprövning.

Andra aspekter som bör beaktas

7.8 Betydelsen av innovationer för konkurrenskraft och djurskydd

Primärproduktionen behöver ökad samverkan och flera typer av innovationer.

Betänkandet refererar till Sweden Food Arenas rapport "Innovation i livsmedelskedjan 2020–2021" som beskriver att primärproduktionen har en jämförelsevis svag samverkanskultur. Rapporten föreslår att koppla samman småskaliga aktörer i primärproduktionen för att dessa tillsammans ska kunna matcha mer storskaliga strukturer i nästkommande led.

Vinnova håller med om vikten av ökad samverkan och behovet av att finansiera en bredd av innovativa lösningar för ökad lönsamhet och konkurrenskraft samt förbättrad djurhälsa och djurskydd.

Olika typer av innovationer behövs för att accelerera omställningen. Det kan exempelvis handla om innovationer som ändrar normer och beteenden, nya affärsmodeller, ägarformer och arbetssätt, samt effektivare och mer ändamålsenliga regelverk. Innovation kommer även krävas i hur omställningen finansieras, både offentlig och privat finansiering.

Samverkan mellan olika aktörer är av avgörande betydelse för effektiva innovationssystem och för mobilisering kring gemensamma innovationsagendor för systeminnovation. Det finns ofta stora utmaningar för aktörssamverkan, särskilt mellan olika typer av aktörer, mellan aktörer inom olika områden och mellan aktörer med olika drivkrafter.

Vinnova
Sveriges innovationsmyndighet

Besöksadress:
Mäster Samuelstgatan 56,
101 58 Stockholm
Telefon: 08 473 30 00
www.vinnova.se

Fakturaadress:
Vinnova, FE 34, 838 73 Frösön
Levaransadress:
Klara Norra Kyrkogata 14, 101 58 Stockholm
Organisationsnummer: 202100-521

Vinnovas ställningstaganden

7.13 Stärk samverkan mellan svenska innovationsresurser och intressenter i en nationell samverkansstruktur för ökad innovation.

Ställningstagande: Vi välkomnar utredarnas bedömning att samverkan mellan svenska innovationsresurser behöver stärkas.

Skälen för ställningstagandet: Vinnova är positiva till att stärka samverkan mellan svenska innovationsresurser och intressenter för ökad innovation. Se vårt remissvar på "Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation" (SOU 2023:59) för vårt ställningstagande¹.

7.13 Förstärkt uppdrag om att bidra till ökad konkurrenskraft hos livsmedelsproducenter med bibehållet djurskydd till Formas och Vinnova.

Ställningstagande: Vinnova välkomnar utredarnas förslag om ytterligare insatser för forskning och innovation, men för att vi ska kunna ta ställning till det förstärkta uppdraget till Vinnova behöver innebörden konkretiseras.

Skälen för ställningstagandet:

Sverige och världen står mitt i stora globala samhällsutmaningar som successivt byggts upp under lång tid. De omvälvande förändringar i efterfrågan, beteenden och investeringar som dessa utmaningar innebär kommer att generera stora möjligheter för innovation, konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt i Sverige.

För att Sverige ska lyckas i den hårdnande geopolitiska konkurrensen behöver näringsliv, akademi, offentlig sektor och civilsamhälle arbeta tillsammans mot gemensamma mål. För att uppnå konkurrenskraft behövs accelererad omställning mot en hållbar framtid. Ett resilient samhälle där målen i Agenda 2030 är uppnådda kräver systeminnovation. Vinnova har som uppgift att främja hållbar utveckling och systeminnovation genom tre samspelande roller: en finansieringsroll, en expertroll och en mobiliseringsroll.

Finansieringsrollen innebär att ekonomiskt stödja forsknings- och innovationsprojekt i samverkan så att de på kort och lång sikt bidrar till hållbar tillväxt och samhällsnytta i Sverige. Expertrollen innebär utveckling av strategi och analys för innovationspolicy. Mobiliseringsrollen innebär att samla, stimulera och facilitera aktörer från alla delar av samhället till systeminnovation i samverkan.

Systeminnovation innebär radikala förändringar i sociala och tekniska system. Systeminnovation påverkar och påverkas av flera nivåer i berörda system – geografiskt, industriellt och policymässigt. Systeminnovation sker vanligen genom en kombination av stegvisa förändringar baserade på enskilda innovationer och mer storskaliga och genomgripande förändringar.

Strategisk framsyn är en viktig del av framtidsblickande systeminnovation. Sverige står inför en rad komplexa utmaningar i en alltmer föränderlig värld och strategisk framsyn kommer bli en viktig förmåga för att bidra till Sveriges långsiktiga konkurrenskraft och beredskap. Strategisk framsyn är därför en kompetens som vi ser att forskningsfinansiärerna behöver integrera i högre grad än idag i arbetet framåt.

¹ <https://www.vinnova.se/globalassets/mikrosaiter/nyhetsrum/dokument/u2023-02898-vinnovas-remissvar.pdf>

7.13 Branschföreträdare ska i högre grad än i dag vara delaktiga i forskningsfinansiärernas utformning av forskningsutlysningar samt i högre grad i bedömning av forskningsansökningar.

Ställningstagande: Vinnova anser att forskningsfinansiärerna ska utgå från behov och utmaningar i systemet vid utformning av forskningsutlysningar samt säkerställa att experter som bedömer ansökningar har relevant kunskap. I avväganden kring deltagande av branschföreträdare i processer kopplade till finansieringen behöver i första hand hänsyn till objektivitet, rättssäkerhet och likabehandling säkerställas.

Skälen för ställningstagandet:

Utformningen av utlysningar behöver baseras på ett strategiskt underlag och utgå ifrån tydliga behov. Dessa är olika beroende på om det är grundforskning, behovsmotiverad forskning eller tillämpad forskning. Ansökningar behöver bedömas med en bredd av kompetens som kan avgöra kvalitet och möjligheten att resultat kommer till användning. Det är viktigt att forsknings- och innovationsmedel finansierar projekt som är relevanta, utgår från behov och utmaningar i dagens system, och att projektresultat ska spridas till behovsägarna. I avväganden kring deltagande av branschföreträdare i processer kopplade till finansieringen behöver i första hand hänsyn till objektivitet, rättssäkerhet och likabehandling säkerställas.

7.13 Utred möjligheten att ta bort eller förenkla kravet på ny teknikprövning.

Ställningstagande: Vinnova är positiv till förslaget om att utreda möjligheten att ta bort eller förenkla kravet på ny teknikprövning.

Skälen för ställningstagandet:

Vi delar utredningens slutsats att Sveriges konkurrenskraft inom animalieproduktionen påverkas av en mängd faktorer och att en faktor med stor påverkan på konkurrenskraften är lantbrukarens administrativa börda. Här kan satsningar på policyutveckling och policyinnovation vara gynnsamma. Ett exempel på ett projekt som tar sig an detta komplexa problem är det Vinnova-finansierade projektet "HelhetsEnkelt - Systemdesign för minskad regelbörda för lantbrukare".

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Handläggaren Camilla Sjörs har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Jonas Brändström och områdesansvarig Joanna Franzen deltagit.

Darja Isaksson